

## Strokovni posvet ob 65. obletnici zmage nad fašizmom in osvoboditve domovine.

Prevalje, 12. 5. 2010

V letošnjem letu, ko mineva 65. let od konca druge svetovne vojne, smo se tudi na Koroškem, kjer so na Poljani sredi maja 1945 potekali zadnji boji druge svetovne vojne na evropskih tleh, odločili, da to obletnico obeležimo z Dnevi svobodi in miru. V ta namen so se predstavniki Zgodovinskega društva za Koroško, Koroških občin, Policijskega veteranskega društva Sever za Koroško, Združenja veteranov vojne za Slovenijo območja Mežiške doline in Združenja borcev za vrednote NOB Mežiške doline povezali v pripravljalni odbor Poljana 2010, ki je pripravil zanimiv program prireditev z osrednjo slovesnostjo na Poljani. Z željo, da bi v okviru praznovanja 65. obletnice konca druge svetovne vojne dodali nova spoznanja o zgodovinskih dejstvih, smo organizirali strokovni posvet, ki se je odvijal v Družbenem domu na Prevaljah v sredo 12. 5. 2010. V okviru strokovnega posveta je bila na koncu tudi predstavitev 2. dopolnjene izdaje knjige, avtorja dr. Rista Stojanoviča, z naslovom »Poljana – prizorišče zadnjih bojev druge svetovne vojne v Evropi«. Strokovni posvet je vodila predsednica Zgodovinskega društva za Koroško mag. Karla Oder, na njem pa so nastopili trije referenti, ki so s svojimi predavanji obiskovalcem ponudili širši pogled v dogajanje med drugo svetovno vojno na Koroškem.

Prvi referent je bil nadporočnik Aleš Zelenko, katerega predavanje je imelo naslov Rupnikova črta na Koroškem in Štajerskem v aprilski vojni 1941. V njem je avtor podrobno predstavil gradbene načrte utrd in bunkerjev, ki so jih namerali zgraditi na terenu in tudi stanje ob njihovem dokončanju. Pri tem se je omejil na širše območje Mežiške, Dravske in Mislinjske doline ter Maribora, Ptuja in dravsko-ptujskega polja. Pri predstavitvi teh utrd je predstavil tudi veliko izredno zanimivega slikovnega gradiva. Dotaknil se je tudi nemškega napada na Kraljevino Jugoslavijo 6. aprila 1941 na področju Koroške in Štajerske in vloge teh utrd pri obrambi Kraljevine Jugoslavije. Ob koncu predavanja je predstavil današnje stanje nekaterih utrd in pozval k ohranitvi utrd Rupnikove črte ter njihovega pomena in zgodovine.

Drugi referent Vinko Skitek je v predavanju z naslovom Nemška uprava 1941–1945 v Mežiški dolini osvetlil delovanje nemške oblasti na tem delu Koroške in Slovenije. Predstavil je ukrepe začasne vojaške uprave, ki jo je zamenjala nemška civilna uprava. V nadaljevanju je razložil strukturo nemške oblasti od okupacijskih občin, preko političnih okrajev in šefa civilne uprave do Adolfa Hitlerja. Predstavil je tudi nemške represivne organe, ki so bili del nemške oblasti in njihovo vlogo v protipartizanskem boju. Dotaknil se je tudi rasnega pregleda prebivalstva in njegovih

posledic, nadalje nemškega šolstva in njegovih ponemčevalnih metod, prav tako sistema zdravstvene in socialne oskrbe prebivalstva ter zdravstvene ustanove, ki so med vojno delovale na področju Mežiške doline. Osvetlil je tudi medvojno dogajanje v dveh največjih podjetjih na tem območju v Železarni na Ravnah in v Rudniku svinca in cinka v Mežici. Svoje predavanje je sklenil z mislijo, da so Nemci želeli slovenski narod s to prisilno germanizacijo nacifikacijo, izgoni in deportacijami izbrisati z obličja zemlje, Koroško in z njo Mežiško dolino pa narediti jezikovno, kulturno in narodnostno enotno v smislu nemštva.

Tretji referent je bil dr. Risto Stojanovič, ki je ob fotografijah osvetlil dogajanje v zadnjih dneh druge svetovne vojne na evropskih tleh, na Poljani pri Prevaljah. Predstavil je razvoj dogodkov od podpisa kapitulacije nemške armadne skupine E pod poveljstvom generala Aleksandra Löhra v Topolšici pa do ponovnega podpisa kapitulacije nemških enot in njihovih vojaških zaveznikov 15. maja 1945. V predavanju je predstavil tudi svojo 2. dopolnjeno izdajo knjige z naslovom »Poljana – prizorišče zadnjih bojov druge svetovne vojne v Evropi«.

Posvet se je zaključil v Družbenem domu na Prevaljah v sproščenem druženju, ki so ga s svojimi življenjskimi zgodbami iz vojne obogatili nekateri še živeči borci Grupe Koroških odredov. Udeleženci posveta so s svojimi pozitivnimi pripombami in vzpodbudami dali predvsem mladima referentoma potrditev in zagon za nadaljnje raziskovalno delo na tem področju zgodovine.

*Vinko Skitek*